

**SOCIAL- OCH  
HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS  
BETÄNKANDE 56/2010 rd**

**Regeringens proposition med förslag till revidering av lagstiftningen om privat socialservice**

**INLEDNING**

**Remiss**

Riksdagen remitterade den 8 december 2010 en proposition med förslag till revidering av lagstiftningen om privat socialservice (RP 302/2010 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

**Sakkunniga**

Utskottet har hört

- regeringsråd Riitta Kuusisto, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Liisa Vanhala, justitieministeriet
- chef för struktur- och styrenheten Tarja Hyvönen, finansministeriet
- specialforskare Liisa Heinämäki, Institutet för hälsa och välfärd
- utvecklingschef Hanna Ahonen, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården
- överinspektör Soili Sinisalo, Skattestyrelsen
- överinspektör Pia Leikasto, Regionförvaltningsverket i Södra Finland

- överinspektör inom socialvården Marja Kuhmonen, Regionförvaltningsverket i Östra Finland
- direktör Pirjo Marjamäki, SOCCA — Huvudstadsregionens kompetenscentrum inom det sociala området
- utvecklingschef Mervi Tolonen, Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf
- planerare Marjo Katajisto, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- näringspolitisk sakkunnig Aino Närkki, Sosiaalialan Työnantajat ry
- planerare Pirjo Lukkari, Finlands närvårdar- och primärskötarförbund SuPer
- ordförande Kalle Junnila, Terveys- ja Sosiaalialan Yrittäjät TESO ry.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av Finlands Kommunförbund och Sosiaaliamiehet — Socialombudsmännen ry.

**PROPOSITIONEN**

I propositionen föreslår regeringen att det stiftas en ny lag om privat socialservice. Genom lagen upphävs den gällande lagen om tillsyn över privat socialservice.

Den föreslagna lagen baserar sig i huvudsak på den gällande lagen men har en tydligare och konsekventare struktur, språkdräkt och terminologi.

Till skillnad från den gällande lagen kommer den nya lagen att innehålla bestämmelser om lagens syfte, serviceproducentens ansvar för kvaliteten på den samlade servicen, en plan för egenkontroll, riksomfattande tillstånd för serviceproducenter med verksamhet inom fler än ett regionförvaltningsverks verksamhetsområde samt om begränsning av tiden för behandling av klagomål så att tillsynsmyndigheten i regel inte ska undersöka klagomål över ärenden som är äldre än fem år. Lagens tillämpningsområde och definitionen av privat socialservice kommer att vara mer exakta än i den nuvarande lagen. Dessutom föreslår regeringen små ändringar i regionförvaltningsverkens och kommunernas befogenheter när det gäller styrningen och övervakningen av privat socialservice.

De föreslagna bestämmelserna om registrering av anmälningspliktig service avviker delvis från bestämmelserna i den nuvarande lagen. Det föreslås att det i registret över privata socialserviceproducenter inte ska föras in uppgifter om serviceproducenter som producerar endast stödservice i anslutning till hemservice eller med stödservicen jämförbara tjänster eller privat familjedagvård. Dessutom ska tillståndsmyndig-

heten fatta ett överklagbart förvaltningsbeslut i ärenden som gäller registrering av anmälan.

Det föreslås att den bestämmelse i barnskyddslagen som gäller tillstånd för privata barnskyddsanstalter och tillsyn över verksamheten ska ändras.

En likadan bestämmelse om begränsning av tiden för behandling av klagomål som den som föreslås i lagen om privat socialservice ska fogas till socialvårdslagen och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.

Vidare ingår det tekniska ändringar i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården, lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården, lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet, lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner, lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården, lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn och lagen om privat hälso- och sjukvård där laghänvisningarna ändras till den nya lagen om privat socialservice.

Lagarna avses träda i kraft sommaren 2011.

## UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

### *Allmän motivering*

#### *Allmänt*

Det tillhandhålls allt mer varierad socialservice och den privata socialservicen står för en allt större andel av serviceproduktionen. Det betyder samtidigt att tillsynen måste förbättras och resursanvändningen anpassas till förändringarna. En av de viktigaste uppgifterna är att tillgodose kvalitetskraven och klienternas rättigheter i en föränderlig omvärld.

Bland de största nyheterna i den föreslagna lagen jämfört med den gällande lagen om tillsyn över privat socialservice är att det kan ges tillstånd för socialservice dygnet runt i hela landet och att anmälningspliktig service måste registre-

ras. Stödtjänster till hemservice och därmed jämförliga tjänster såväl som privat familjedagvård behöver inte längre registreras i registret för tillhandahållare av privat socialservice. Det beror på ett behov att införliva den privata socialservicen i de sociala myndigheternas tillsyn för att tjänsterna ska kunna säljas momsfritt.

Regionförvaltningsverken har haft varierande praxis för att registrera stödtjänster och det har resulterat i olika beskattningslösningar eftersom Skattestyrelsen har betraktat registrering som ett kriterium för momsfrihet. För en samordnad beskattning är det viktigt att service i överensstämmelse med serviceplanen enligt den nya lagen kan betraktas som momsfri socialservice när den grundar sig på ett förvaltningsbe-

slut eller ett avtal mellan klienten och tjänsteleverantören. Detta även om exempelvis stödtjänster inte registreras i regionförvaltningsverkens register.

Enligt propositionen är reformen en mellanstation på vägen mot en övergripande reform av lagstiftningen om privat social- och hälsovård. Följaktligen kommer flera av de frågor som kom upp under utskottsbehandlingen att aktualiseras senare i lagberedningen. Utskottet anser dock att den aktuella reformen är motiverad och tillstyrker därför lagförslagen, men med kompletteringarna nedan.

#### *Tillstånds- och registreringsprocedurer*

De föreslagna ändringarna är tänkta att förtydliga och förenkla tillstånds- och registreringsproceduren för producenter av privat socialservice. Enligt förslaget får regionförvaltningsverket bevilja ett tillstånd för dygnetruntservice som täcker in all nödvändig socialservice. Om sökanden är verksam inom det geografiska området för flera regionförvaltningsverk är det Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården som beviljar rikstäckande tillstånd. Det är rationellt, anser utskottet, att rikstäckande tillstånd kan beviljas samordnat med tillstånd inom social- och hälsovården.

Tjänster som inte är tillståndspliktiga ska anmälas till den kommun där de produceras. Kommunen skickar informationen vidare till regionförvaltningsverket utom beträffande stödtjänster till hemservice eller jämförbara tjänster och privat familjedagvård. Det är i första hand kommunen som ska utöva tillsyn över dem. Genom propositionen minskar både kommunernas och regionförvaltningsverkens administrativa arbete.

Ett villkor för att få tillstånd att tillhandahålla socialservice dygnet runt är att producenten har tillräckligt många och ändamålsenliga lokaler och nödvändig personal. I den fortsatta beredningen av lagstiftningen bör andra kriterier för serviceproducenterna övervägas i syfte att trygga fortlöpande service och tillgodose klienternas rättigheter. De kan bland annat gälla att aktörerna ska vara tillförlitliga, ha gott anseende

och vara kapabla att uppfylla sina förpliktelser. Utskottet föreslår att 10 § kompletteras med att sökanden ska vara kapabel att uppfylla sina ekonomiska förpliktelser.

Vidare är det viktigt att ett av villkoren enligt 4 § är att sökanden har tillräckligt många anställda i relation till antalet klienter. Dessutom ska lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården och lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården tillämpas på privat socialservice. I förekommande fall bör tillståndsvillkoren enligt 10 § innehålla bestämmelser om behörighetskrav för personalen.

#### *Tillsyn*

För att stärka tjänsteproducenternas eget ansvar för att tjänsterna håller hög nivå och är korrekta ska de vara skyldiga att lägga upp planer för egenkontroll. Verksamhetsenheterna ska också ha personer med ansvar för att kraven på tjänsterna uppfylls. Enligt motiven till propositionen kommer bestämmelserna om de ansvariga personerna att preciseras i samband med den genomgripande reformen av lagstiftningen.

I fortsättningen ska tillsynen vara effektivare och det innebär att kommunen får rätt att också inspektera enheterna på eget initiativ utan begäran från regionförvaltningsverket. Vidare är kommunen skyldig att anmäla till regionförvaltningsverket om det uppdagas missförhållanden i stödtjänsterna till hemservice eller i familjedagvården och kommunen inte har lyckats undanröja missförhållandena genom rådgivning och styrning. I den här typen av tillsynsfrågor kan det fortfarande komma klagomål till regionförvaltningsverken. Med avseende på klienternas rättigheter och högkvalitativa tjänster inom socialvården är det av stor vikt att tillsynen förtydligas och egenkontrollen stärks, framhåller utskottet. Tillsynen bör inbegripa bland annat personer som tillhandahåller socialservice som inhyrd arbetskraft eller för ett konsultföretag.

Under utskottsbehandlingen kom den synpunkten fram att tillsynen kan försämrats av produktivetsmålen vid regionförvaltningsverken och nedskärningarna i deras resurser. Dessutom

framfördes misstanken att egenkontrollerna inte räcker till och inte är tillräckligt heltäckande. Det är viktigt att se till att tillsynen inte i alltför hög grad är beroende av egenkontroller och sporadiska kommentarer från klienterna. Tillsynen bör ses över för att kommentarer och feedback från klienterna kan samlas in systematiskt och användas till att förbättra servicen. I samband med den genomgripande reformen måste befogenhetsfördelningen mellan tillsynsmyndigheterna ses över, tillsynen effektiviseras och adekvata resurser avsätts för ändamålet.

### Detaljmotivering

#### Lagförslag 1

6§. *Plan för egenkontroll.* Lagförslaget innehåller ingen grundläggande bestämmelse om att planen för egenkontroll ska lämnas till tillståndsmyndigheten. Utskottet föreslår att tillstånds- och tillsynsverkets rätt att meddela föreskrifter stryks i 2 mom. I den genomgripande reformen kan man senare ta ställning till om bestämmelsen behövs.

8§. *Ansökan om tillstånd.* På grund av förvaltningslagen behöver det inte föreskrivas i 1 mom. att ansökan om tillstånd ska göras skriftligt. Vidare föreslår utskottet att 2 mom. ändras till att innehållet i tjänsterna ska nämnas, inte servicebranschen.

9§. *Inspektion med anledning av tillståndsansökan.* Utskottet lägger till en passus om syftet med inspektionerna. Vidare föreslår utskottet ett nytt 2 mom. om sökandens samtycke som villkor för förhandsinspektion när en inspektion avser lokaler som omfattas av hemfriden.

10§. *Beviljande av tillstånd.* Med hänvisning till den allmänna motiveringen föreslår utskottet att 1 mom. kompletteras med en bestämmelse om ekonomiska verksamhetsbetingelser som tjänsteproducenten måste uppfylla. Exempelvis en sökande som gått i konkurs eller har skattekulder som är större än ringa i förhållande till

betalningsförmågan och kommer att utmätas anses inte kunna uppfylla sina ekonomiska förpliktelser.

18§. *Förrättande av inspektion.* Utskottet föreslår att 1 mom. ändras till att inspektioner inte får förrättas i lokaler som omfattas av hemfriden annat än om det är nödvändigt för att säkerställa att klienterna får behörig service.

23§. *Återkallande av tillstånd.* Utskottet föreslår ett villkor till för återkallelse av tillstånd, nämligen att anmärkningar och varningar från myndigheterna inte har resulterat i att bristerna har rättats till.

28§. *Övriga uppgifter som ska registreras.* Utskottet lägger till en hänvisning till 26 §.

32§. *Uttag av avgifter hos serviceproducenterna.* Utskottet preciserar bestämmelsen med att årsavgiften ska vara knuten till en åtgärd och inte en allmän avgift för att finansiera myndighetens verksamhet.

36§. *Ändringssökande.* Utskottet preciserar bestämmelsen med att rätten att överklaga också gäller beslut av tillsynsmyndigheten.

41§. *Ersättning för kostnaderna för förande av register.* Med hänvisning till ändringen i 32 § föreslår utskottet att det ska framgå av paragrafen att årsavgiften är prestationsbaserad.

42§. *Närmare bestämmelser.* Utskottet föreslår att uppdelningen av befogenheterna mellan tillstånds- och tillsynsmyndigheterna stryks i bemyndigandet att utfärda förordning. Bemyndigandet i 3 mom. är onödigt och kan strykas med hänvisning till 8 § i lagen om grunderna för avgifter till staten.

#### Lagförslag 3

Utskottet föreslår en precisering eftersom klagomålet enligt 78 § också kan gälla offentliga specialomsorger.

**Lagförslag 6**

I 2 mom. bör tidigare ändringar beaktas.

**Utskottets förslag till beslut**

Riksdagen

*godkänner lagförslag 2, 4, 5 och 7—  
12 utan ändringar och*

*godkänner lagförslag 1, 3 och 6 med  
ändringar:*

**Utskottets ändringsförslag**

**1.**

**Lag  
om privat socialservice**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

**Allmänna bestämmelser**

1—3 §  
(Som i RP)

2 kap.

**Produktion av privat socialservice**

4 och 5 §  
(Som i RP)

6 §

*Plan för egenkontroll*

(1 mom. som i RP)

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården får meddela föreskrifter om innehållet i planen för egenkontroll och om hur den ska utarbetas och följas upp.

3 kap.

**Tillstånd och anmälan som gäller produktion  
av service**

7 §  
(Som i RP)

8 §

*Ansökan om tillstånd*

Tillstånd ska sökas (*utesl.*) hos det regionförvaltningsverk inom vars verksamhetsområde servicen produceras. Om servicen produceras inom fler än ett regionförvaltningsverks verksamhetsområde, ska tillstånd sökas hos Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

I tillståndsansökan ska nämnas:

(1 och 2 punkten som i RP)

3) (*utesl.*) innehållet i och produktionssättet för den socialservice som ska tillhandahållas på basis av det tillstånd som ansökan gäller samt socialservicens planerade omfattning vid varje verksamhetsenhet,

(4—10 punkten som i RP)

## 9 §

*Inspektion med anledning av tillståndsansökan*

För att säkerställa att verksamhetsbetingelserna enligt 4 § uppfylls ska regionförvaltningsverket inspektera en verksamhetsenhet som tillhandahåller socialservice dygnet runt så snart som möjligt efter det att tillståndsansökan om inledande eller ändring av verksamheten har lämnats in till regionförvaltningsverket. På begäran av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska regionförvaltningsverket dessutom inspektera en sådan verksamhetsenhet för vilken en tillståndsansökan har lämnats in till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. På begäran av regionförvaltningsverket får en representant för den kommun inom vars område det är meningen att socialservice ska produceras delta i inspektionen.

*Lokaler som används för permanent boende får inte inspekteras utan samtycke från serviceproducenten. (Nytt)*

## 10 §

*Beviljande av tillstånd*

Tillstånd beviljas varje serviceproducent vars verksamhetsenheter uppfyller kraven enligt 4 § och som kan svara för sina ekonomiska förpliktelser på behörigt sätt. En serviceproducent som har försatts i konkurs eller har förfallna skattekulder eller fordringar som är föremål för utmätning som är större än ringa i förhållande till betalningsförmågan anses inte kunna svara för sina ekonomiska förpliktelser på behörigt sätt.

Av tillståndet ska innehållet i servicen, verksamhetens omfattning och produktionssättet för servicen framgå. Tillståndet kan förenas med villkor som är nödvändiga för att trygga klient-säkerheten och som gäller mängden tjänster, de anställda, lokalerna, anordningarna och tillbehören samt arbetsmetoderna.

11—13 §  
(Som i RP)

## 4 kap.

**Tillsyn**14—17 §  
(Som i RP)

## 18 §

*Förrättande av inspektion*

En inspektion får förrättas utan förhandsanmälan. En inspektör ska ges tillträde till verksamhetsenhetens alla lokaler. Lokaler som används för permanent boende får dock inspekteras bara om det är nödvändigt för att trygga klientens ställning och garantera behörig service. Över inspektion ska det föras protokoll.

(2 och 3 mom. som i RP)

19—22 §  
(Som i RP)

## 23 §

*Återkallande av tillstånd*

Tillståndsmyndigheten kan helt eller delvis återkalla ett tillstånd att producera socialservice som den beviljat, om denna lag eller de bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den väsentligt har överträtts i verksamheten. En förutsättning för återkallande är dessutom att bristerna i verksamheten inte har rättats till eller missförhållandena undanröjts trots tidigare anmärkningar och förelägganden från tillståndsmyndigheten.

24 §  
(Som i RP)

## 5 kap.

**Register över tillhandahållare av privat service**25—27 §  
(Som i RP)

28 §

*Övriga uppgifter som ska registreras*

Utöver vad som anges i 26 och 27 § ska tillståndsmyndigheten registrera  
(1—3 punkten som i RP)

29—31 §  
(Som i RP)

32 §

*Uttag av avgifter hos serviceproducenterna*

Tillstånd att producera socialservice och registrering av i 11 § avsedda anmälningar är avgiftsbelagda. Dessutom kan avgifter tas ut, helt eller delvis som årsavgifter, för tillstånds- och registreringsåtgärder.

6 kap.

**Myndigheterna och samarbetet mellan dem**

33—35 §  
(Som i RP)

7 kap.

**Ändringssökande**

36 §

*Ändringssökande*

Ändring i ett beslut som *tillstånds- och tillsynsmyndigheten* har fattat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

(2 mom. som i RP)

37 §  
(Som i RP)

8 kap.

**Särskilda bestämmelser**

38—40 §  
(Som i RP)

41 §

*Ersättning för kostnaderna för registrering*

Av årsavgifterna enligt 32 § ska regionförvaltningsverken betala Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården en andel som täcker kostnaderna för registrering av tillhandahållare av privat service.

42 §

*Närmare bestämmelser*

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om (*utesl.*) de uppgifter som ska föras in i registret över tillhandahållare av privat service.

(2 mom. som i RP)  
(3 mom. *utesl.*)

9 kap.

**Ikraftträdande**

43—46 §  
(Som i RP)

## 3.

**Lag****om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda**

I enlighet med riksdagens beslut  
*fogas* till lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) en ny 78 § i stället för den 78 § som upphävts genom lag 816/2000 som följer:

|                                                                                                                                                                     |                                                                                                            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 78 §<br>Den tillsynsmyndighet som avses i 3 § undersöker inte ( <i>utesl.</i> ) klagomål över ( <i>utesl.</i> ) specialomsorger som gäller ärenden äldre än fem år, | om det inte finns särskilda skäl att undersöka klagomålet.<br><br>Ikraftträdandebestämmelsen<br>(Som i RP) |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## 6.

**Lag****om ändring av 2 § i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården**

I enlighet med riksdagens beslut  
*ändras* i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (669/2008) 2 § 1 mom. 1 punkten, sådant det lyder i lag 1332/2010, som följer:

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2 §<br><i>Uppgifter</i><br><br>Verket ska sköta följande:<br>1) den tillståndsförvaltning, styrning och tillsyn som föreskrivs för verket i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), folkhälsolagen (66/1972), lagen om företagshälsovård (1383/2001), lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989), <i>hälso- och sjukvårdslagen</i> (1326/2010), mentalvårdslagen (1116/1990), lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990), lagen om smittsamma sjukdomar (583/1986), lagen om elektronisk behand- | ling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007), lagen om elektroniska recept (61/2007), socialvårdslagen (710/1982), lagen om privat socialservice ( / ), lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977), hälsoskyddslagen (763/1994), alkohollagen (1143/1994), ( <i>utesl.</i> ) <i>tobakslagen</i> (693/1976), gentekniklagen (377/1995) och lagen om produkter och utrustning för hälso- och sjukvård (1505/1994),<br><br>Ikraftträdandebestämmelsen<br>(Som i RP) |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Helsingfors den 22 februari 2011

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Inkeri Kerola /cent  
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml  
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna  
Maria Guzenina-Richardson /sd  
Arja Karhuvaara /saml  
Anneli Kiljunen /sd  
Marjaana Koskinen /sd

Sanna Lauslahti /saml  
Päivi Räsänen /kd  
Paula Sihto /cent  
Seppo Särkiniemi /cent  
Satu Taiveaho /sd  
Lenita Toivakka /saml  
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.